

» etiam, sed nimium curiosis et quorum fides interdum infirmior
» est, quam simplicium et ineruditorum, ex hujusmodi lectione
» plerumque immixtare, infelix experientia comprobavit. » Ad-
ditque : « Et nec cum licentia posse legi, si vel periculum subsit,
» vel nulla adsit causa gravis legendi. Tandem quidquid alii au-
» dacter autument, piorum Fidelium cordi semper fuit satagere,
» ut Ecclesiæ in omnibus humilem et devotam obedientiam ser-
» varent. » Carolus Magnus solitus erat dicere : « In memoriam
» B. Petri honorem Romanam et Apostolicam Sedem, ut quæ
» nobis Sacerdotalis Mater est dignitatis, esse debeat Magistra
» Ecclesiasticæ rationis. Quare servanda est cum mansuetudine
» humilitas, ut licet vix ferendum ab illa S. Sede imponatur ju-
» gum, tamen feramus, et pia devotione toleremus. » Vid. in
Concil. Tribur. Can. 3o.

CAPUT V.

Resolvuntur quædam dubia ad praxim spectantia.

I. Quæritur I. An qui moraliter certi sunt, nullum perversionis periculum incurriendi, possint absque licentia prohibitos libros legere? Probabile esse eo casu quod possint, putarunt aliqui cum Caramuelo (laxorum facile Principe) : dicentes quod, cessante fine legis adæquato, cessat lex prohibitionis. Sed cum sententia communissima (Quam tenent Castrop. de Fide D. 2. p. 10. §. 2. n. 9. cum Suar. Tolet. Sanch. et Tambur. in Dec. I. 2. c. 1. §. 7. n. 41.) omnino negandum; primò quia licet probabilis esset opinio, quod cesseret lex, cessante ipsis fine adæquato, etiam in casu particulari: cui opinioni alia opponitur communior et probabilius sententia, eò quod cessante fine damni in particulari, non cessat nihilominus finis legis in communi, qui est ut vitetur periculum hallucinationis: licet (inquam) opinic illa à pluribus habeatur ut probabilis, nempe Soto, Cajet. Sylv. Valent. Carden. etc.; attamen quoad lectionem librorum damnatorum minime potest esse probabilis, quia in hac re nunquam periculum omnino cessare potest, vel saltem nunquam finis prohibitionis ressat adæquatè, neque in communi, neque in particulari; prohi-
bitionis enim finis non solum est, ut damnum vitetur conscientiarum ex lectione pravorum librorum, sed etiam ut servetur obe-
dientia Ecclesiæ debita, maximè in re tam periculosa; et insuper finis est, ne detur ansa Hæreticis, aut aliis improbis Scriptoribus perniciose typis demandandi.

II. Hinc nullo modo permittendum alicui legere damnatos li-
bros, etiamsi ipse putet respectu sui omne abesse periculum. Tan-
tummodo, ut supra notavimus, Concilium Carthaginense IV
permisit Episcopis, ut legent libros Hæreticorum *pro necessitate et tempore*. Cæterum non videtur improbabile id, quod plures DD. docent, Holzm. Theol. Moral. p. 177. n. 77, vers. *Sed nunquid*, Elbel t. 2. p. 439. n. 99. cum Mayr. item Laym. et Di-

east. apud La Croix l. 7. n. 343, nempe ex justa epikeia excusari virum pius et doctum legentem librum hæreticum, si necessariè tali indigeat lectione ad convincendum aliquem Hæreticum ex suo proprio, putat inveniendo contradictiones, concessiones, fal-
lacias, et similia; dummodo (dixi) urgeat necessitas, et insuper non pateat recursus Romam, vel ad proprium Episcopum, licet enim ordinariè a Pontifice, vel à Congregationibus Romanis sa-
crae Inquisitionis, vel Indicis, licentia legendi libros prohibitos impetranda sit, tamen in casu magnæ necessitatis poterit Epis-
copus illam impetrare. Viva Mor. Theol. de Cens. quæst. 5.
a. 1. n. 10.

III. Quæritur II. Quænam requirantur, ut incurvant excom-
municationem, qui scienter retinent, legunt, imprimit, vel
defendunt libros Hæreticorum? Requiritur I. ut Auctor sit hæ-
reticus, vel saltem, prout dicit Holzm. t. 1. p. 198. n. 78. v. *Qui legunt*, ut liber, quamvis lateat Auctor, ex professo tractet de hæ-
resi. Non autem incurvant legentes libros Infidelium, licet hæ-
resim contineant. Ita Suar. D. 20. sect. 2. n. 12 et 13. et Salm.
de Cens. c. 4. n. 71. cum Sanch. Pal. etc. Libri verò Thalmud,
et similes Hebraeorum probinentur per Bullas Pii IV et Clementis
VIII. Vid. apud La Croix l. 7. n. 333.

IV. Requiritur II. ut hujusmodi libri Hæreticorum *scienter*
legantur, aut retineantur, ut dicitur in Bulla. Unde excusat le-
gentes à censura non solum ignorantia invincibilis, sed etiam crassa; imò juxta plures, Sanch. Sylv. Bon. Ronc. Salm. etc.
Vid. l. 7. n. 47 et 48. etiam affectata; quia (ut dicunt) in ea,
rigorosè loquendo, deest dolus formalis, qui verum censuræ con-
temptum inducit.

V. Requiritur III. ut liber vel de Religione tractet, vel hære-
sim contineat. Sufficit autem ut liber tractet de Religione, tametsi errorem non contineat, nempe de Sacra Scriptura, aut de Theo-
logia, aut Canonibus, Ritibus Ecclesiæ, aut aliis rebus spiritua-
libus. Ita Sanch. Dec. I. 8. c. 10. n. 21. Laym. I. 2. tr. 1. c. 5.
n. 3. Suar. ut supra n. 16. Salm. c. 4. n. 72. et alii. Sufficit
etiam, ut liber unum solum errorem contineat contra Fidem,
etiamsi de alia re agat. Sanch. Bonac. Castrop. et Salm. nost.
Mor. Vid. l. 7. n. 287. Quid si error sit abrasus è libro? Adhuc
remanere prohibitum tenent multi DD. Suar. Sanch. n. 3. Bon.
et alii, quia particularis illa expunctio non aufert communem
libri proscriptionem. Sed alii, ut Pignat. et La Croix lib 7. n.
33. dicunt, excusari à censura illum, qui reliqua libri legit, quia
tunc liber non amplius continet hæresim, nec offendiculu esse
potest. Idæus probable videtur cum Spororio, de Fide t. 1. p.
123. n. 40. semper ac liber non de Religione tractet, sed de alia
materia, v. gr. de Philosophia, aut de Historia: exceptis tamen
libris Centuriatorum Magdeburgensium, et similibus, in quibus
revera de Religione agitur.

VI. Requiritur IV. ut lectio sit in materia notabili; nam
communiter DD. in hac re quidem admittunt dari parvitatem
9.

materiæ; discrepant vero in assignando, quænam sit materia parva. Alii, id est Sanch. c. 10. n. 31. cum Sa, Manuel. et Vi-
vald. dicunt, esse paginam, et quid amplius, si volumen sit ex
grandioribus: sed hoc merito (sic saltem generaliter dictum) ab
aliis rejicitur. Alii contra, nempe Graffius et Reginal. apud
Bonac. D. 1. quæst. 2. punct. 4. n. 14. dicunt, esse tantum tres
vel quatuor versus. Alii (Suar. n. 20. Palaus Tract. 4. D. 2.
punct. 10. 8. 2. n. 6. cum Azor. Con. et Sayr.) dicunt, esse de-
cem lineas. Alii tandem (Holzm. p. 176. n. 77. v. Duxi quarto,
Sporer t. 1. 124. n. 44. Elbel. t. 1. p. 297. n. 113 et Croix lib. 6.
n. 330. cum Marchant.) melius distinguunt, et dicunt, in hoc
attendendum finem prohibitionis: si enim aperiendo librum of-
fendis in doctrinam, quæ directè Fidei adversatur, et legis, etiam
si paucas lineas legas, excommunicationem non effugies, quia
tunc periculo perversions jam te exponis; secus si liber Hæretici
ageret de re indifferenti; tunc enim legendò forte usque ad pa-
ginam, poteris à mortali excusari, si nullam ibi advertas propo-
sitionem erroris suspectam. Cæterum incurri potest censura,
legendò solum procœnum, aut indicem libri, si in notabili quan-
titate percurratur. Laym. Bon. II. cc. etc.

VII. Dubitatur 1. an incurrat excommunicationem, qui legit
Hæretici Concione, aut Epistolam seorsim editam? Affirmant
alii; Suar. Farinac. apud Salm. c. 4. n. 72, sed negant alii, Sanch.
Dec. I. 3. c. 10. n. 30. Holzm. p. 77. n. 77. v. Dic. 6. cum
Laym. Marchant. etc. Salm. loco cit. ac Bonac. Castrop. et
Lugo apud Croix l. 7. n. 337. Ratio, quia revera hujusmodi
Concio, vel Epistola non potest dici liber; et in hac re dicunt
strictè faciendam esse interpretationem, cum agatur de re odiosa,
utpote de poena incurrenda.

VIII. Dubitatur 2. an incurrit censuram legentes Manu-
scripta Hæreticorum? Negant Azor. Viva. Spor. et alii cum
Sylvio; qui Sylvius insuper pro hac opinione quandam Declara-
tionem S. C. profert. Azor. Barbos. etc. apud Croix l. 7. n. 339.
Viva ad prop. 46. Al. VII. n. 10. Spor. p. 123. n. 39. Affirmant
tamen constanter Holzm. t. 1. p. 77. Croix loc. cit. cum Suar.
Sanch. etc. dicentes, Manuscripta adhuc venire sub nomine li-
brorum, sicut olim ipsa, antequam typus inventus esset, pariter
libri appellabantur: utque etiam nunc Manuscripta, ubi anno-
tantur Baptismata, et Matrimonia, à Rituall et ab omnibus adhuc
libri vocantur; de præfata autem Declaratione S. C. respondent
satis non constare. Censeo quidem, hanc sententiam omnino esse
consulendam, quia in hac re expedit ordinariè rigidiiores opiniones
sequi; cæterum rationes supra allatæ non videntur satis convin-
cere; nam hodie nomine librorum proprie libri intelliguntur, non
Manuscripta. Maxime tamen advertendum, quod ex præscriptis
in Indice Ronano (Regula 10 circa finem) incurrit excommuni-
cationem ipso facto, qui « libros Hæreticorum, vel cuiusvis Auc-
toris scripta, ob hæresim, vel ob falsi dogmatis suspicionem
damnata atque prohibita, legerit, sive habuerit. »

IX. Dubitatur 3. an excommunicatione irretiatur, qui audit
alterum librum hæreticum legentem? Alii affirmant. Laym.
Azor. etc., sed communius et probabilius negant alii, modò non
induxerit alterum ad legendum. Spor. t. 1. p. 124. n. 43. Et
Croix l. 7. n. 342. cum Sylv. Pignatell. Sayr. etc. Imò alii,
Sanch. Dec. lib. 2. c. 10. n. 48. Castr. Disp. 2. p. 10. §. 2. n. 4.
cum Coninch. et Bonac. Disp. 1. qu. 2. p. 4. n. 11. cum Nav.
Reg. etc. adhuc probabiliter excusant, etiamsi induxerit, et alii
Sporer, Susa, et Steph. apud La Croix loc. cit. excusant adhuc
a peccato, si audiens nullum ex auditione timeat morale pericu-
lum perversions.

X. Notandum insuper, quod non sunt prohibiti libri Catholi-
corum, qui verba Hæreticorum referunt ad eos confutandos, ut
omnes communiter docent. Laym. loc. cit. cum Nav. et Sanch.
ac Azor. Pignatell. et Bonac. apud Croix lib. 7. n. 335. Neque
libri Catholicorum, ubi adsunt alicuius Hæretici Notamenta,
sive Scholia: dummodo (sapienter limitant Suar. Pignatell. etc.)
hujusmodi Notamenta non sint tam copiosa, ut potius liber illis,
quam scriptis Auctoris, constet. Suar. Pignat. etc. apud. Croix l.
7. n. 334. Neque libri Hæreticorum, qui de alia materia tractant,
quam spirituali, ut diximus, sed absque illo errore; nam (ut dixi-
mus supra n. V.) quamvis vel solus esset error, adhuc periculum
inesset libro, quidquid aliqui dicant, liber revera damnatus
existit.

XI. Incurrunt autem excommunicationem non solùm legentes
libros Hæreticorum prohibitos ut supra, sed etiam qui illos reti-
nent. Quapropter qui eos habet, tenetur quamprimum juxta præ-
ceptum Pii IV tradere vel Inquisitoribus, vel Episcopis. Et
loquendo de Regnus ubi viget Inquisitio, dicit P. Suarez cum aliis
(Barb. Dicast. apud Croix lib. 7. n. 355.) incurrire censuram
etiam qui librum non tradit, quamvis comburat. Sed communiter
excusant alii (Salm. cap. 1. n. 74. et Croix ibid. cum Sanch.
Pignatell. et Filliuc.) quia (ut aiunt) qui librum destruit, nequit
amplius dici quod retineat. De cætero non excusat qui librum
retinet etiam nomine alterius, ver. gr. in deposito, mutuo, aut pi-
gnore, nec qui librum suum tradit alteri ad tenendum, quia reten-
to sibi dominio, ipse etiam dicitur retinere, cum possit illum suo
arbitrio repetere; ita DD. communiter. Suarez D. 20. Sect. 2.
num. 21. Sanchez, num. 52. Castropal. p. 10. §. 2. n. 7. Ron-
tagl. p. 90. q. 2. Resp. 4. Salmant. num. 74. Croix n. 347. Bonac.
p. 4. n. 15. etc. Præterea hic advertenda est propositio 45. pro-
scripta ab Alexandro VII. quæ dicebat: « Libri prohibiti, do-
» nec expurgentur, possunt retineri etc. » Dicit tamen La Croix
lib. 6. num. 352. cum Verjuys, excusari qui tradit librum, ut
retineat in locis sequestratis, qui solent assignari in singulis
Monasteriis. Cæterum, si quis deponeret librum apud habentem
licentiam, cum expresso pacto non repetendi (ita ut alter non te-
neatur reddere), nisi post expurationem, vel post licentiam
imperatam, hunc non auderem damnare, quia in hoc videtur

omnino cessare periculum legendi absque dispensatione; tanta minus damnarem, si donaret absolute librum habenti licentiam, ub conditione ut reddat ipsi donanti, si deinde licentiam obtinebit. Excusatur etiam à censura, qui librum retinet per breve tempus, v. gr. uno vel altero die, ut docent communiter DD. Layman num. 7. Bonac. num. 15. Castrop. num. 10. Holzm. num. 77. cum Sanch. Sayr. etc. Idque adiunxit alii, Castrop. l. c. et Viva quest. 5. a. 1. num. 9. (quoad eximendum retinentem à censura), etiamsi ipse illo brevi tempore intenderit perpetuò librum retinere; quia (ut aiunt) deficit tunc materia gravis circa actionem externam. Præterea, alii plures: Sanch. Dec. 1. 2. c. 10. num. 55. Layman c. 15. num. 7. cum Suar. ac Graff. et Pignat. ac Sylv. apud Croix lib. 7, num. 351. eum excusant, etiamsi dic retineret, expectans tamen tempus opportunum, ut librum Superiori, vel habenti licentiam tradat.

INDEX ALPHABETICUS

EXHIBENS RES QUASCUMQUE NOTABILES NOVEM TOMIS
CONTENTAS.

A

Abbas, et *Abbatissa*. An Abbatissa possit irritare vota Monialium? *I. 3. n. 233.* Quid si vota sint facta cum suo consensu? *I. 4. n. 54. I. 3. n. 239.* An Abbatissa possit libere administrare bona monasterii? *I. 4. n. 36.* An instituere Beneficia, et ea auferre? An possit præcipere, et obligare in conscientia Moniales? *I. 4. n. 52.* An dispensare in Regulis? *n. 53.* An in votis Novitarum? *n. 55.* An in jejunis, et officio Divino, etc. *n. 61.* De Electione Abbatissæ. *n. 50.* An Abbas habens jurisdictionem quasi Episcopalem possit absolvere suos subditos sacerdtales à Papalibus occulis. *I. 6. n. 593. v. Eamdem.* An conferre Tonsuram iisdem, aut alienis. *n. 763.* An Novitiis. *n. 764.* An Religiosis non subditis. *n. 766.* Pœnae Ordinantium, et Ordinatorum. *ib.* Cum Abbatissa an liceat colloqui sine licentia. *I. 7. n. 238.*

Ablutio. An omittere vinum in secunda ablutione vacet culpa. *I. 6. n. 408.* An possit dari viaticum una cum ablutione. *n. 288.*

Abominatio an aliquando sit licita? *I. 2. n. 20.*

Abortus. An liceat Matri sumere medicinam ad fœtum inanimatum expellendum? *I. 3. n. 394.* An cum periculo abortus fœtus animati? *ib. v. Quær. II.* Quibus pœnis subjiciantur procurantes abortum? *n. 395.* An prægnantes sibi procurantes abortum incurvant excommunicationem? *ib. v. Quær. V.* An incurvant pœnae abortus in dubio de animatione fœtus? *n. 396.* Quis possit has penas relaxare? *n. 397.* Procurantes abortum fœtus animati possunt absolves ab Episcopis. *I. 7. n. 213. ad IV.* Et etiam à Mendicantibus. *n. 99.* In dubio abortus an quis debeat censeri irregularis. *I. 7. n. 347. Dub. 4.* Abortivi an baptizandi. *I. 6. n. 124.*

Absentia, et *Absens*. Absentia permitta Episcopis à suis Ecclesiis. *I. 4. n. 122.* Absentia permitta Parochis. *ex n. 123.* Donatio absentia facto quando obliget? *I. 3. n. 728.* An absentes à Patria teneantur ad ejus leges? *I. 1. n. 157.* An ad jejunia in patria præcepta? *I. 3. n. 1050.* An absenti possit dari absolutio pro peccatis. *I. 6. n. 429.* Absens an possit absolves à censuris. *I. 7. n. 117.*

Absolutio, et *Absolvere*. An et quando absolves possint concubinari? *I. 3. ex n. 435.* An possint absolves qui sunt in proxima occasione peccandi causa exercendæ artis? *n. 438.* An possit absolves famula peccans cum domino? *I. 3. n. 439.* An uxor peccans cum viro? *n. 440.* An potens restituere, si differat? *I. 3. n. 680 et 682.* Et an Confessarius debeat monere eum de restitutione, si monitus non est profutura? *ib. v. Quær. 2.* Quot peccata committit Confessarius absolves plures successive in mortali? *I. 5. n. 50. Quæst. 6.* De forma Absolutionis peccatorum. *I. 6. n. 428.* Et qua verba in ea sint necessaria. *ex n. 430.* Quæ præsentia pœnitentis requiratur, ut possit absolves. *n. 429.* Abs-